

Acésta fóia ese cate 3 cóle pe luna si costa 2 fiorini v. a. pentru membrii asociatiunei, éra pentru membrii 3 fr. Pentru strainatate 1 galbenu cu porto postei.

TRANSILVANI'A.

Fóia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Abonamentul se face numai pe cate 1 anu intregu. Se abonéza la Comitétulu asociatiunei in Sibiu, séu prin posta séu prin domni collectori.

Nr. 6.

Brasiovu 15. Martiu 1872.

Anulu V.

Sumariu. Scurta descriere a revolutiunei lui Hori'a si Cloc'a d'in 1784. (Fine.) — Mitropolitulu Dionisie Lupu. — Colectiune de diplome istorice transilvane. (Continuare.) — Procesu verbale. — Contribuiri la fondulu academiiei romane. — Publicarea banilor incursi. — Bibliografia.

Scurta descriere a revolutiunei lui Hori'a si Cloc'a d'in 1784.

(Fine.)

Continuanduse miscarile revolutionarie, si mergundu in astu obiectu la curte relatiuni felurite si de multe ori neautentice*), imperatoriulu in parentésca sa ânima, nisuindu a domolí foculu revolutiunariu, prin biletulu seu de mana d'in 13. Dec. 1784 ordinà precumu urméza (traducere):

„Turburarile nedomolite inca neci pâna acumu in Ardealu, 'mi causéza cea mai mare neplacere si durere, si acésta cu atàtu mai virtosu, cu càtu cà d'in scirile ce 'si contradicu, nu se póte trage o judecata corecta, neci se póte precepe adeverat'a stare a lucrului. Eu pricepu prea bine, cà scirile ce le primesce guberniulu, inca suntu parte essagerate, parte nu suntu deplinu adeverate; e inse de o momentuositate fórté mare, cá caus'a se se cerceteze d'in temeliu.

Eu indata dupa primirea celei de antaiu sciri, am datu instructiunile necesarie atàtu comandai gen. d'in Transilvani'a, càtu si celei d'in Ungari'a. Acele instructiuni inse parte nu s'au urmatu, parte lucrulu fù apucatu cu midiulóce prea debili. E dara de lipsa, cá informatiunile ce le va face guberniulu in asta cauza, se le faca in cointielegere cu comand'a gen., si asta d'in punctulu de vedere alu uniformitatéi in lucrare. . . . Vei impartasi acésta instructiune comandai gen.; totu-odata'i commitu si acesteia, cá mandatele venite la densa, se ti-le faca cunoscute, accludandu-ti si una copia despre celea ce am demandatu eu comisariului conte Iankovits. D'in aceea vei vedé dta (gubernatoriulu), care midiulocu 'lu consideru eu de corespondietoriu pentru restabilirea definitiva a linistei. Déca nu voru fi scóse la lumina unele asuprii, cari de multu esista in tíera, si care si-au isvorulu loru in relatiunile iobagesci si in feluritele usurarii, este preste potentia cá se se póta intemeiá o linisce durabile, chiaru si intrebuintianduse cea mai

mare potere fisica, de si astufeliu nu ne prea convene, cá ostile nóstre se le intrebuintiamu in contra propriiloru nostri supusi. Acésta scena trista ar trebú se convinga pre nobilime si pre proprietari, cà viétia si posesiunile loru suntu in manule multimei celei mari, anume: in manule poporului, si cà acesta numai prin o intempinare cuvenintiósá, prin iubire si incredere se póte tiené intre margini, intr'unu modu durabile; asprimea preste mesura, póte supune numai pre càtúva tempu, si ómenii cari n'au nemicu dé a perde, cari nu suntu legati de casa si de curte — cà-ci eli de abia isi tragana viétia de pre o di pre alt'a — cea de antaiu ocaziune o voru folosi spre a degenerá in cele mai mari escesse. Eu cunoscú pre deplinu, ca facia cu ur'a estrema nationale si religionaria, carea se arata cu tóte ocaziunile intra romani si unguri, e fórté cu anevolia a aflá unu midiulocu, prin carele — fiendu-cà domnii fàra de supusi nu potu fi, si supusii fàra de regimu si suveranitate nu potu esistá — ambele aceste classe se se póta aduce in relatiuni intre sine pacifice, cuvenentióse si corespondietórie benelui de comunu. Cu tóte aceste, restaurarea concordiei si armoniei intre domni si supusi, e uniculu scopu, si dta trebue se faci pasii estremi, spre a departá dela administratiunea publica in partile revoltate, pre toti aceli ómeni, a caroru ura, neincredere séu resbunare (facia cu supusii) ti-se pare neimpacabile, si se te ajuti stramutandu in loculu loru alti oficiali de comitatu, cà-ci altufeliu eli insii pre sene si patri'a loru o arunca in noue fatalitati. Totu-odata poterea regia trebue se appara in tóta tari'a sa, si fiacare supusu se fia constrinsu a'si indeplení oblegamentele conformu urbariului cuvenentiosu odata statoritu, éra mai multe prestatiuni neci decàtu se nu se pretendie dela supusi, sub pedépsa neincungiurabile. Guberniulu si oficialii trebue se fia in aceea privintia cu cea mai strinsa bagare de séma, se se si indetoredie la aceea. Intre neincrederea essagerata e de lipsa una mesura: totusi celu demnu de pedépsa in casu de a se opune in adeveru, se se pedepsésca indata si aspru; dar acésta pedépsa se si incete, indata ce s'au pedepsitu celi intru adeveru culpabili. Altufeliu nu se póte, si nu se va restabili neci o linisce. “

„Mie'mi place a sperá cà intre aceea, pre candu

*) Éta unu altu adeveru de cea mai mare importantia, recunoscutu si de dn. Szilágyi, cá adeca intre relatiunile care se facea càtra imperatulu, se amestecá si multe minciuni nerusinate, atunci cá totudeauna.

scriu eu acestea, inaintandu ostile inmultite, cét'a turburătoriloru se va fi respanditu; era déca nu s'a templatu, aceea trebue se se faca cu ajutoriulu ostiloru, care se afla in Ungari'a. Tractareá celoru prensi, d'in motive considerabili acumu nu se póte întreprinde conformu dreptului statariu, antaiu pentrucà arestatii trebue se fia ascultati asupra causei adeverate a rescólei, cá se se póta descoperi adeveratii turburatori, a dou'a pentrucà in privinti'a pedepsirei trebue se se cunósca si destinga celi intru adeveru culpabili, decàtra acelia, cari numai d'in frica, sila séu orbire au luatu parte la rescóla, si in urma, pentrucà ânimele judecatoriloru fiendu iritate pâna la gradulu celu mai inaltu, nu se póte sperá neci presupune acelu conceptu de cuvenentia si moderatiune, ce se recere spre a pronunciá sententi'a asupra trupului si vietiei ómeniloru. Tóte representatiunile, scrisorile si pretensiunile tabeloru d'in comitate ale nobilimei adunate, cumu si lucrarile loru adeverescu, cà au trecut prestemarginile moderatiunei, si credu cà asecurarea loru si-o afla in ucideri prin tiépa si róta, fàra neci unu respectu la impregiurarea, cà pre cine si pre cãti'i ajunge asta sórte fatale.*)

Acestea suntu pe care le afflu fórte necesarie spre a ti-le incredintiá pentru acumu; si déca pre mine alte ingrigiri momentóse nu m'ar retiené de a me departá de aici in nesce momente atátu de grave, insumi eu asi merge in Transilvani'a, pentruca eu acelu evenimentu ilu consideru de o importantia fórte mare, nu atátu pentru presente, càtu pentru viitoriulu întregei monarchie, si nu pociu provocá de ajunsu cunoscut'a desteritate si patrundere a dtale, cumu si totu-odata detori'a dtale d'inpreuna cu a tuturoru subordinatiloru, cá spre impedecarea si delaturarea acestui reu se conlucrati d'in tóte poterile si singuru numai si numai dupa modalitatea pe care o afflu eu de acomodata, spre a restabilí o linisce secura si durabile.“

D'in acestu biletu imperatescu póte ori-cine pricepe causele revolutiunei sangeróse, care si-aveau sorgentea sa in relatiunile urbariali cele asupritórie, cumu si in portarea prea brutale a nobilimei si a domniloru facia cu poporulu tieranu. Totu-odata d'in acelu biletu imperatescu se vede momentositatea ce o puneá imperatulu pe deslegarea favoritória si multiamitória a cestiunei urbariale, resp. a relatiuniloru d'entre domni si iobagii loru; se vede si grigi'a cea mare, ce o avea imperatulu pentru càtu mai curund'a sugrumare a revolutiunei sangeróse.**)

*) Scopulu nobilimei infuriate era esterminarea totale a romanimei, precumu a fostu si in an. 184^s/₉ scopulu tribunaleloru negre. Imperatulu Iosifu II. sciá, cumu singuru spune in acestu biletu autografu alu seu, despre cumplit'a ura ce dominá între unguri si romani, dara nu sciuse cà aceeaasi era matora si cumu amu dice, potentiata, incordata de multu, pâna la esterminarea totale. Red.

**) Éca, vedeti, cà imperatulu Iosifu II. conditionase chiaru si venitoriulu (die Zukunft) imperiului seu dela impaciuirea re-

Spre lamurirea lucrului vomu lasá se urmedie aici biletulu autografu imperatescu, emisu totu in 13. Dec. 1784 càtra commissariulu regescu si impartasitu gubernatqriului. Acela tradusu d'in cuventu in cuventu suna precumu urméza:

„Resistenti'a ce mai durédia inca in Transilvani'a, me interesédia fórte tare, si me dóre, cà indata d'intru inceputu lucrulu nu fù astufeliu tractatu, cumu ar fi trebuitu se se tracteze, cá cu tóta seriositatea se se previena reulu. Dupace lucrulu stà acumu altufeliu, asia acestu reu nu se póte finí fàra de o scena sangerósa, carea séu cà s'a templatu pâna acumu, séu cà se va templá càtu mai curundu.

Relativu la insarcinàrea comissa dtale d'in incedere deplina, e lucru de capetenia mai inainte de tóte, a cumpaní bene, cumu s'ar poté satisface de ambe partile, animele iritate in gradulu estremu, atátu ale romaniloru contra întregei natiuni maghiare, mai alesu in contra proprietariloru si oficialiloru de comitate, càtu si ale acestora d'in urma in contra romaniloru. Romanii in tempu indelungatu fura tractati aspru, si neci odata nu potura castigá, cá plansorile séu gravaminele loru se se micșioredie séu se se vindece. Maghiarii se simtu fórte tare vetamati, si credu ca susutienerea vietiei si a averei loru si-o potu afflá numai in cea mai aspra tractare si purtare facia cu intrég'a natiune romana. In acestu casu, judecii cercetatori si judecatorii fiendu fórte iritati, trebue supraveghiatu cu tóta acuratetia.

Dupace distinctiunea ce essistase mai inainte între natiunile d'in Transilvani'a, acumu s'a stersu, si natiunile se considera cá egali între sene, ar fi consultu, cá in posturile de v. comiti, séu de judeci scaunali in comitatulu Uniadórei impreunatu cu alu Zarandului, cumu si in comitatulu Albei, se se puna oficiali sasesci, cari sciú bene limb'a patriei. Spre acésta se va dá ocasiune prin devenirea in vacantia a unoru posturi, séu prin schimbati si transmutati. Prin o atare amestecare dóra se va mai micșiorá fric'a essagerata si asprimea oficialiloru de comitate, maltratati, cari suntu de nationalitate numai maghiari, si totu-odata dóra va mai scadá in càtuva si prejudetiulu nationale, ce domnesce in poporulu romanescu, cumu si instrainarea ce o are acestu poporu facia cu maghiarii.*)

Mai alesu e de a nisuí intr'acolo, cá adunarele de glóte se incete odata, si fiacare in linisce se se reintórca la cas'a sa. Intemplanduse odata acésta, apoi conducatorii se potu dupa aceea usioru prende, unulu càte unulu, cà-ci a'i pretende acumu dela multimea adunata si intaritata, e o adeverata nebunía, si insarcinarea data v. colonelului Schulz, cá se cèra

volutiunei horaiane, dela impacarea romaniloru cu ungurii. Óre pentruce intieleptulu si departe vedietoriulu Iosifu II. puneá asia mare temeliu pe impaciuirea Româniloru, de care pigmeii, piticii d'in dilele nóstre se paru cà n'au neci-una idea? Red.

*) Sublime, nobile doriuntia imperatésca, care inse nu s'a inplinitu de locu. Red.

afara pre conducatori, a stricatu totu lucrulu, ba inca a atietiatu de nou foculu, tocma pre atunci, pre candu era aprópe de a se stinge. Mai este inca inainte de tóte de lipsa, cá dta pre proprietarii si oficialii de comitatu, cari facu nobilimea maghiara, prin svatuirii si probe convingatórie despre benele loru propriu si alu conservarei loru, se-i indupleci, cá ori-cátu de greu le-ar cadé facia cu supusii loru romani, se nu arate neci neincredere essagerata, carea probedia frica, neci asprime preste mesura, care ar fi unu documentu de ura neimpacabile si de resbunare. Cà-ci astufeliu neci-odata nu se va poté restabili o adevrata linisce, si chiaru si cu tóta asistenti'a militaria, eli nu-si potu apromite neci o securitate pentru persónele si averea loru. Securitatea se-ar poté procurá numai prin uitarea totale a trecutului, fiendu-cà nu e cu potentia a tiené càte unu padietoriu de inaintea fia-carei curti. De si acésta e cu greu: totusi convingerea loru propria se 'i indemne la o atare portare.

Fi sanetosu, asteptu cu doru ulteriórele raporturi ale dtale, dela care mi apromitu cele mai bune rezultate etc.“

Dupa raporturile gubernatoriului de dato 15. si 22. Dec. 1784 facute cancelariului de curte, se vede cà revolutiunea a inceputu a-si perde d'in furi'a sa; unele sate incepura a se linisci, pre candu de alta parte se luara cele mai energice mesuri pentru inadusirea turburariloru, punenduse militi'a in miscare in tóte direptiunile pre unde erupsera turburari. Satele Ponoru si Remetea se liniscira. Comisariulu guberniale latí pre tóte locurile, pre unde potuse strabate, publicarea amnestiei, in urm'a careia venisera la densulu deputatiuni d'in mai multe comune, spre a se predá, inca si d'intr'o comuna, de cele mai inversiunate, anume d'in comun'a Dupa-piétra, inca se infacisìa o deputatiune statatória d'in 2 preoti si 6 locuitori. In acésta comuna fura propuse diverse patrolle si ordonantie.

Unu conducatoriu cu numele Ujbar (?) Ursu inca devení prensu. Éca cumu! Protopopulu neunitu d'in Abrudu Iosifu Adamoviciu fuse tramesu cu insarcinarea, cá resculatiloru d'in tienutulu Abrudului se le publice patent'a guberniale, prin carea fura dogeniti cá se se liniscésca. Spre ajungerea scopului seu, protopopulu adunase impregiurulu seu la Campeni o céta poternica de resculati, si incepuse a le cetí numit'a patentu. Cu ocasiunea cetirei patentei, tóta cet'a adunata, dupa esemplulu protopopului isi manifestà veneratiunea sa prin descoperirea capului, singuru numai Ujbar Ursu carele inca era de facia, nu-si descoperí capulu, pre candu se cetí acea patentu; d'in asta cauza, fiendu mustratu d'in partea protopopului, respunse cu o audacia temeraria, cá elu e capitanu. Protopopulu geluinduse la poporu pentru purtarea asta a lui Ujbar Ursu, provocà pre celi bene simtitori, cá se se dea in partea lui; si dupa ce celi mai multi d'entre celi de facia trecura in par-

tea protopopului, cá o proba ulterióra a ascultarei loru, mai pretense dela densii, cá se prendia si se lege pre Ujbar Ursulu. Ceea ce eli facundu numai decátu, ilu dederu in manule unoru locuitori d'in Lupsii'a, cari erau de facia, spre a'lu predá in man'a ostasimei ce se aflá mai in apropiare.

Gubernatoriulu, cumu si comandantele gen. Fabris, in raportulu seu d'in 21. Dec. 1784 substerntu imperatului, dupace aducu la cunoscentia, cà ostasimea d'in Galiti'a, d'in Banatulu temesianu si d'in Ungari'a s'a pusu in miscare si se afla pre drumu càtra Transilvani'a, cu privire la miscarile rebeliloru si a mesuriloru luate in contra acelora, raportara precumu urmédia:

Generalfeldwachtmeisterulu Pfefferkorn pre bas'a relatiunei primite dela v. colonelulu Kray, incunoscentiédia, cà cea mai mare parte d'in masele rebeliloru, care se aratasera in numeru insemnatu, s'a liniscitu dejá, cà comunele Vidra*) si Campeni au datu afara o parte d'in armele sale (anume 25 pusci, 56 lanci, 12 pistóle si preste 100 furci); ér comun'a Albacu**) la provocarea conducatoriului Horia, n'a mai voitu se-i tramétia neci unu omu, si cà dupa marturisirea a loru duoi ómeni incrediuti ai lui Horia, cari fugisera dela densulu, sub conducerea aceleuia s'ar mai aflá acumu numai unu numeru neinsemnatu de câteva sute rebeli la satele Albacu si Rad'a?***) d'in susu de Riulu-mare; dar in contra acestoru rebeli inca s'a pusu in miscare si operatiune v. colonelulu Schulz cu unu corpu de 700 osteni, spre a'i aduce la ascultare si supunere. La tóta intemplarea, ori va succede intreprinderea lui Schulz, ori nu va succede, dandu de piedeci d'in caus'a positiunei muntóse, in carea se afla rebelii, séu d'in caus'a tempestatiei celei nefavoritórie, si pentru calile preste totu rele, cumu si d'in caus'a retragerei rebeliloru; cu tóte acestea trupele d'in Banatu aflatórie dejá pe drumu, suntu de lipsa in partile aceste, cá ásia, in casulu candu intreprinderea v. colonelului Schulz ar avé succesulu doritu: ostile granitieresci se se póta dimitte acasa, spre a usiorá erariulu de greutatea provisiunei si a intretienerei acelora; si d'in ostile venite d'in Banatu se se póta impartí cá garnisóna pre iérna, prin comunele care fura turburate. In casulu inse candu intreprinderea lui Schulz n'ar succede, si turburatorii nu s'ar poté infrená, atunci atátu trupele granitieresci, càtu si cele d'in Banatu, pre càtu va concede tempulu, se se póta aplicá in numeru precumpanitoriu pentru a continuá operatiunile d'in tóte partile in contra rebeliloru, cari aflanduse acuma in cete mici, se se póta pre deplenu cu tóta tari'a aduce la ascultare si supunere, séu a se nemicí. Pentru aceea s'a facátu dispositiune, cá trupeloru care vinu

*) Unguresce Kis-Aranyos.

**) Unguresce Nagy-Aranyos.

***)) N'avemu neci-una comuna cu acestu nume. Erróre grósa de pena si de limba.

Red.

Red.

Red.

d'in Banatu, la intrarea loru in Transilvani'a deocamdata se li-se assemnedie una positiune, d'in carea pre totu momentulu, dupa impregiurari si trebuintia, se se póta pune in miscare in contra rebeliloru, si cá prin dislocarea loru se se puna sub aparare tóta lini'a Muresiului dela Dev'a in susu pàna la Alb'a-Iuli'a (Belgradu). In urmarea acestora, ostile venite se dispusera in modulu urmatoriu: Unu batalionu d'in garnisónele Sam. Gyulai, una divisiune si unu escadronu d'in husarii numiti de Württemberg se se stationedie la Dobra si impregiuru; alta divisiune d'in batalionulu lui Gyulai se stationà la Ilia si impregiuru, doue divisiuni d'in regim. Károlyi si Antonu Eszterházi cu unu escadronu resp. alu treilea se dispusera la Orastei'a, si in urma, alu patruea escadronu fiu dispusu a se asediá parte in Vintiulu de diosu, parte la Sasu-Sabesiu. Apropianduse numitele osti, colónele de osti care dejá de multu se aflá stationate de-alungulu Muresiului, voru merge la locul de unde se tienu, si anume: cele doue companii de granadiri, care se aflau la Deva cu doue tunuri ce le au, voru merge in tienutulu dela Iar'a; husarii de Toscan'a se voru concentrá de-adrépt'a Muresiului spre apararea aripei drepte càtra Clusiu, séu intr'altu locu, unde se va aflá de lipsa.

Pre candu se luara cele mai energióse mesuri pentru suprimarea revolutiunei, éca capii acestei rescóle: Horia si Closca devenira prensi si fura transportati la Alb'a-Iuli'a. Eli fura prensi in 27. Dec. 1784 cu ajutoriulu unoru locuitori d'in comun'a Albacu. Acestia sciendu unde se afla retrasi Horia si Closca, i-au descoperitu, séu mai bene i-au vendutu v. colonelului Kray, carele sub padi'a unei comande militare tramitiendu pre aceli vendiatori pre urm'a loru, ii successe a pune man'a pe densii.

Despe Horia, cu ocasiunea prenderei sale, se enaredia acea impregiurare, cà elu indatate s'a vedutu impresuratu de ostasi, si cá nu mai e neci unu midiolocu de scapare, numai decàtu aruncà in focu unu pachetu de scrisori, ce-lu purtase in sinu; acele scrisori se arsera cu totul, fara de a poté scapá vreo charthia d'in ele.

V. colonelulu Kray, caruia se adscrise meritulu prenderei lui Horia si Closca, 'lu luase pe Horia la o ascultare preliminară, inse nu potù aflá nemicu dela densulu in privinti'a causei acelei revolutiuni si insurrectiuni.

Curendu dupa aceea devení prensu si alu treilea conducatoriu primariu, cumu se credea — alu rebeliloru, anume Georgie Crisianu.

Despre acesta se dice*) cà fù prensu sub conducerea preotului d'in Carpenisiu Moise si a loru 4

*) Acésta nu e numai unu se dice, ci este fapta istorica, adeverita pe deplenu. De altu-mentrea credemu cà generatiunile poporului romanescu d'in tempulu nostru trebue se cunósca in limb'a loru tóte impregiurarile tradarei capiloru acestei revolutiuni, asia cumu o cunoscu ungurii. Red.

tierani de acolo prin locotenentii Nosztrovitzki si Neustädter cu unu numeru de ostasi, si cá pop'a Moise d'inpreuna cu celi patru tierani pentru tradarea lui Georgie Crisianu, ar fi primitu unu premiu de 300 galbeni.

Horia si Closca la Belgradu fiendu mai adeseori ascultati si essaminati asupra causei rescólei loru, nu voira nemicu se marturisésca. Fiendu-cà se latise in poporu faim'a falsa, cà eli n'ar fi prensi, comisariulu imperatescu Iankovits*) demandà, cá in cele de antaiu dile ale lui Fauru 1785 se se póte sub padia militaria prin comitatulu Uniadórei impreunatu cu Zarandulu, spre a-i aretá poporului, si cu modulu acesta a demintí faim'a ce se latise despre densii. Diu'a uciderei lui Horia si Closca se defipse pre 28. Fauru 1785. Comisariulu imperatescu Iankovits ordinà, cá pre diu'a uciderei loru se se afle la Alb'a-Iuli'a d'in fiacare comuna a comitatului Uniadórei impreunatu cu Zarandulu, câte 3 ómeni mai betrani si 3 mai teneri, cá se fia de facia nesmentitu la essecutarea loru. In urm'a acelei ordinatiuni se tramesera la Alb'a-Iuli'a pre diu'a esecutarei lui Horia si Closca d'in 419 comune, 2515 ómeni. In 28. Fauru 1785 se si esecutara ambii capi ai rescólei, sfarmanduse cu róta d'in diosu in susu, mai antaiu Closca, dupa aceea Horia, numitu si N. Ursu. Ei in decursulu cercetariloru au negatu cu constantia fapt'a loru, carea fù dovedita prin fassioni de martori intarite cu juramentu. Cadavrele ucisiloru fura taiate in patru bucati, capetele si partile corpului, legate de róta, fura espuse pre la cali si drumuri in diversele locuri, pre unde eli 'si deprinsera crudimile loru. Ér ànimele si intestínele loru, fura ingropate sub spendiuratóri'a d'in Alb'a-Iuli'a.

VIII.

Dupa sugrumarea, rescólei imperatulu pentru asecurarea liniscei pre viitoriu demandà, cá inainte de tóte se se reguleze relatiunile urbariali intre domni si iobagi, va se dica, se se puna in activitate urbariulu. Cu tóte aceste, de si d'in partea regimului se luara unele mesuri in respectulu regularei referintieloru intre domni si intre iobagi, totasi urbariulu nu s'a introdusu. Contele Iankovits, carele d'in mandatu imperatescu avea se introduca in comitate urbariulu, bolnavinduse, s'a vedutu constrinsu a se departa d'in Transilvani'a**). Imperatulu Iosifu prin decretulu d'in 21. Aug. 1785 se vediù indemnatu a sterge sclavi'a corporale, dandu tieraniloru dreptu de liber'a migratiune.

Consecentiele acestei rescóle, cá a le ori-carei

*) De nationalitate serbu.

Red.

**5) Iankovich s'a bolnavitu; asia spunu chronicarii; cu tóte acestea remane intrebarea tripla, cà dupa ce boierii apucara érase pe de asupra, mai fost'a possibile a se introduce urbariu, adeca regularea prin lege a sierbitutei feudale. Nu a fostu, ceea ce insusi Dom. Teleki cu tóta partialitatea sa, o marturisesce curatu la pag. 102—103. Red.

rescôle populare, fura fôrte triste; veduve si orfani remasi, lipsiti de tôte midiulôcele vietiei, adusi la sapa de lemnu si la grati'a altora, multi d'in asta cauza isi lasara vetrele strabune si trecura in principatele romanesci. In anulu urmatoriu 1785 cá o consecentia a rescôlei, urmà si scumpetea de bucate; cu unu cuventu: daunele rescôlei fura aduncu semtite d'in partea locuitoriloru acestei patrie.

Istoriculu maghiaru Teleki Dom. in opulu seu: „A Hora. támadás története“ la pag. 106 inca recunosce, ca una cauza principale a acestei scene sangerose fû tractarea cea brutale a nobilei facia cu iobagimea, cà-ci nobilei a intrelasatu a usiorá sôrtea iobagimei pe calea legislatiunei, si asiá referintiele intre nobili si intre iobagi nu s'au modificatu, resp. nu s'au transformatu dupa cerentiele si spiritulu tempului progresivu. Apoi de cultur'a si educatiunea poporului inca nu s'a purtatu multa grigia, lasanduse jacundu in nescientia si in intunerecu. R.

Mitropolitulu Dionisie Lupu.*)

Pentruca nisce asemenea barbati a caroru virtuti patriotice si iubire de patria, trebuescu d'in candu in candu amintite, spre a nu remanea uitate in nóptea aniloru ce se succedu, credemu cá nu comitemu unu pecatu a reproduce dupa istori'a bisericesca, faptele unui adevratu pastoriu si romanu.

„Mitropolitulu Dionisie supranumitu Lupulu, era de nascere romanu, elu s'a nascutu la anulu 1769, 25. Februariu. Dupa seversirea studiului d'in acelu tempu, au imbratiosiatu carier'a religiunei. In urm'a demisiunei mitropolitului Nectarie, a fostu chiamatu la tronulu pastoriei la an. 1819.

Acestu bunu pastoriu, pe data ce luà càrm'a

*) Mai inainte de revolutiunea grecésca a lui Ipsilantis si de cea romanésca a lui Tudoru Vladimirescu, in principatulu numitu Tiér'a romanésca séu Muntenia séu Valachia si Vlachia, in elementulu romanescu se incepuse óresicare fermentatiune de renascere si de incercari de a scapa de sub jugulu greciloru, carii ajutati de turci, subjugasera si tiéra, si natiune, si baserica. Familiile boieresci câte nu degenerasera, apará cu mare grija foculu sacru alu Vestaleloru. Totu asemenea urná unu numeru órecare de calugari, inca si dupace scaunele archiereesci apucasera a fi ocupate parte mare de calugari greci. Functiunea de metropolitu a lui Dionisie Lupulu este pentru aceea memorabile, pentrucá elu succese la scaunulu de mitropolitu si exarchu in loculu greculu Nectarie, cumu si pentrucá d'in dilele acestui mitropolitu datedia renascerea Romaniei. Pentru acésta impregiurare d'in urma reproducemu si noi aici schiti'a biografica a lui Dionisie Lupulu, de si fôrte macra, asia precumu o aflamu in foi'a Biseric'a romana Nr. 2 an. cur. Dupa modest'a nóstra opiniune, viéti'a mitropolitului Lupulu meritá cu totulu alta descriere. Causele care se arata cá impededatorie de reintórcerea sa dela Brasiovu la Bucuresci, nu ne satisfac de locu. Cu totulu alt'a semena a fi fostu caus'a petrecerei sale in Brasiovu, si adeca mai multu politica. Boierii cei mai bebrani câtii mai sunt in viétia, trebue se o cunósca de aprópe. Dionisie Lupulu fusese romanu inflacaratu, elu se compromisese greu in ochii turciloru si ai greciloru. Red. Trans.

bisericei, cea d'inteiu dorintia a sa a fostu de a se ocupa de cartile bisericesci. Acésta dorintia o si puse in practica, si intr'unu scurtu tempu se tiparí o multime de carti folositorie de sufletu, pentru intarirea credintiei si pentru luminarea némului.

Mitropolitulu Dionisie este celu d'inteiu mitropolitu, care a cunoscutu necesitatea ce avea tiér'a de ómeni studiatu, care se aprindia faci'a lumineloru in Romani'a, in limb'a romanului, in limb'a strabuna, care se lumineze pe concetatieni prin concetatieni, cá cu tempulu se nu mai simtia nevoia de a pune pe catedrele romane streini. A midiulocitu a se trimitte patru studenti in streinatate; astufeliu starui, de si cu cheltuial'a statului, dar staruí, de se trimesera la Pis'a, in Itali'a de Nordu, archimandritulu Efrosinu Poteca, dnii Simeonu Marcovici si Costache Moroiu, care dupa seversirea studiului venira in tiéra, impartira luminele capatate in tiér'a muma, in Itali'a latina. Din acestia numai dn. S. Marcovici se afla in viétia adi. Ceilalti au trecut la eternitate.

Multe proiecte nationale ale acestui bunu pastoriu au remasu nepuse in practica, fiendu-cà evenimentele dela 1821, epoca in care romanii au scapatu de jugulu domnirii fanariote, au adusu invasiune de turci.

Si pastoriu nostru obositu de lupte si de versta inaintata, a trecut la Brasiovu in Transilvani'a, spre a plange nenorocirea fratiloru sei pastoriti, carii luptau cu invasiunea, cá cu unu uraganu.

La a. 1822, suinduse pe tronulu Romaniei Grigorie Voda Ghica, chiamà pe acestu bunu pastoriu la pastoría turmei sale. Dar obositu de betranetie si slabitu de ból'a morala, de sfarímarea iubitei sale patrii, prelungea intórcerea. Tiér'a nevoita, chiamà la pastoría pe Grigorie mitropolitulu, care mai multu se ilustrà in pastoría, a carui viétia n'o vomu lasa uitarei, o vomu reproduce in urmatoriulu numeru.

La a. 1827 bunulu pastoriu se reintórcé in patria. Tiér'a simte pentru densulu, si otarasce cá, pentru sustinerea betranetieloru se i se dea monastirea Délului dela Têrgoviste, care i se si dete. Dar locuinti'a o avea in casele sale d'in suburbia Batestea, in care a ziditu si unu paraclisu pentru a si depune rugile sale, paraclisu care si adi exista si functionédia dupa legatulu seu.

La a. 1831, Februariu 7. bunulu pastoriu espirà plinu de bucuria vediendu'si patri'a salvata. S'au inmortentatu in intrulu s. mitropolii. (Pagina 410, Ist. bis.)

Éta fapte de pastori, éta suvenire memorabili. Asemenea suvenire regretabili trebuescu repetite spre a nu disparea in uitare. Si ce mandri trebue se fimu candu vedemu asemenea fapte. Fal'a unei natiuni este si trebue se fia tientata in asemenea fapte.

Nu scimu déca dela acestu respectabilu si venerabilu mitropolitu, si dela succesorele séu memorabilulu mitropolitu de fericita memoria, mai avemu a registrá asemenea fapte. (B. rom.)

Colectiune de diplome

d'in diplomatiuulu comitelui Iosifu Kemény, care privescu mai alesu pe români (valachi).

(Continuare.)

1372 12. Marty. App. D. Tr. T. III.

In acestu actu de pacificatiune intre duoe familii, emanatu dela Ioanu vicevaivodulu Transilvaniei, se vedu urmele unui processu inversunatu d'in una cauza curiosa. Margaret'a, fiic'a lui Georgie, a unui aristocratu, se maritase dupa unu omu anume Christianu, care nu fusese aristocratu, ci omu de alta conditiune. Dupa mórtea tatalui Margaritei avendu a se imparti averea, ceilalti fratieni nu suferea cá se intre la parte Nicolae filiulu Margaritei, dicendu cá elu nu e aristocratu. In fine dupa unu processu lungu, s'au impaciuitu, inse si atunci numai prin intervenirea regelui.*)

Nos Johannes vice-woywoda Transilvanus memorie commendamus per presentes. Cum in octavis diei medii XL.***) nunc proxime preteritis comite Nicolao de Wanna actore ab una, parte vero ab altera Joanne et Thoma filiis Georgii filii Bosow de Pokafalva in causam attractis, juxta continentiam priorum literarum nostrarum prorogatoriarum, modum et formam judicarie nostre deliberationis experimentum, easdem octavas denotantium ad nostram personaliter acceden. presentiam, per easdem partes pari, et consona voce, ac per modum pacificum nobis propositum exstitit, pariter et relatum oraculo vive vocis, quod licet Regia Majestas eundem comitem Nicolaum filium Cristiani vulgariter Gereb dicti de villa Wyfalu vocata ex humillima, et instanti supplicatione ejusdem auresque audibiles suas benignitate Regia prebendo, propter sua servitia fidelia eundem comitem Nicolaum Georgio filio Pouka de Poukafalva sine prole masculino avo suo videlicet pater domine Margarethe matris sue in ejusdem Georgii juribus possessionariis ac hereditatibus in eadem possessione Pokafalva vocata in comitatu Albensi Transsylv. habita existent. eundem Georgium quoquomodo tangen-

*) Processu stravechiu acesta, ale carui mii de parchi se potu cita d'in tóte tempurile si dela tóte poporale. Patricii si plebei in Rom'a antica, aristocrati mari si mici, vechi si noi, aristocratia si burgesia, burgesia si tieranime. Differentia intre classi, diversele loru prerogative s'au stersu si desfientiatu in tempurile mai noue priu revolutiuni si legi fundamentali; cu tóte acestea, ele s'au mai conservatu si se conserva pana in dio'a de astadi prin usulu invechitu, prin prejudetie, superstitiune, educatiune, graduri diverse de cultura. Avemu essemple fórte próspete d'in tíera nóstra, unde fetele cutarei comitese, fórte bene crescute, inbetranescu numai d'in cauza, cá mam'a loru nu sufere se se marite dupa barbati carii nu se tragu d'in familii celu puçinu asia de vechi, precumu este a loru. Adeca cá la grandii d'in Spani'a. Avuramu essemplu, unde filiulu ciobotariului cerendu pe fet'a portariului dela cutare palatu, acesta 'i respunse: Ai smentitu adress'a japane. Mergi de'ti cauta nevasta de conditiunea dtale. N'am fata de datu dupa unu ciobotariu etc Unu lucru inse trebue se recunóscemu, cá totu educatiunea póte se produca si produce in adeveru una mare differentia intre persóne si familii, uneori chiaru pariete despartitoriu. Red.

**) Medii quadragesimae seu dies mercurii ante Dominicam Laetare,

tibus, verum heredum et legitimorum successorum creasset, instatuisset, et prefecisset de regia sue potestatis plenitudine, et gratia speciali, volendo et committendo ipsa regalis Majestas, ut dicta jura possessionaria, et hereditaria memorati Georgii filii Pouka, in eundem Nicolaum nepotem suum, tamquam filium suum naturalem, ac ipsius Nicolai heredes, et posteros jure successorio devolverentur perhemptualiter possidenda, lege Regni sui consuetudinaria, que dicte institutioni sue gratiose viderentur repugnare, non obstante. Insuper . . . Nicolaum in possessionaria portione dicte domine Margarethe matris sue, quam ipsa similiter in dicta possessione Pukafalva pro jure suo quarte filialis secundum Regni consuetudinem in specie habere debuisset, pro eo quod ipsi Cristiano,*) ut puta homini ignobili, ac im possessionato nupta fuisset, matrimonium commisset, perpetuo esse successorem, eandem possessionariam portionem sibi et suis posteris confirmasset Dominus noster Rex prenotatus, ratione quarum possessionariarum portionum lis, et contentio non modica inter partes predictas mota fuisset exorta, ac dintius ventillata, eandem tamen, ut omnis litis et discussionis materia, ac invidie fomes e medio ipsorum radicitus exstisparetur, ac ipsi, et eorum posteritates invicem sempiterno pacis favore, et mutua se vicissitudine fraternaliter amplexari valerent, per compositorum, et ordinatorum quam plurimorum proborum, et nobilium virorum, pacem partium sincere zelantium, adepta tamen prius nostra judiciaria concordant: licentia, taliter inter se concordassent, et devenissent, imo concordarunt, et devenerunt coram nobis tali modo, quod si ipsi Johannes, et Thomas, filii Georgii, filii Bosow, pro omnimoda expeditione eorum, relictis et sedatis omnibus acquisitionibus ipsius Comitis Nicolai filii Cristiani in dicta possessione Poukafalva prius recitata quartam partem ejusdem possessionis per eundem comitem Nicolaum dudum a Martino filio Alardi, et sororibus ejusdem filiabus scilicet ejusdem Alardi, que olim per eundem Georgium filium Bosow ratione quarte filiabus domine matris sue, sorori ejusdem Bosow filie videlicet Poka extradata exstitisset precio comparatam pacifice cum omnibus suis utilitatibus, et pertinentiis universis perpetuo reliquissent possidendam, ceterum residuas tres partes ejusdem possessionis in tres partes coequales

*) Cristianus pater comitis Nicolai fuit ignobilis, et tamen filius ejus Nicolaus Comitis titulum gessit, — evenit proinde quod titulum Comitis ea etate et ignobiles gesserint, ac quod titulus Comes nonnunquam et idem significaverit ac „Geréb.“

Literas has anni 1372. transumit et confirmavit a. 1373. die 2. Februarii Stephanus Vajvoda Transilvanus. Has vero confirmationales au. 1373. Stephani Vajvodae iterum transumit et confirmavit Ludovicus Rex an. 1373. die 6. Februarii. — Has denique Ludovici Regis confirmationales an. 1446. die 20. Septembris coram Urbano notario publico transummi curarunt Thomas, Simon et Joannes filii comitis Nicolai de Nova Villa (Ujfalv).

Originale autem hujus Transumti de a. 1446. possidet J. C. Kemény.

inter se dividere tenerentur, et sorte inter ipsos immissa, tertiam partem earundem cum omnibus utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, videlicet terris arabilibus, fructibus, et campestribus, aquis, piscinis, et locis piscinarum, fenetis, et aliis quibuslibet utilitatibus ad dictam quartam partem modo premissis prius extradatam superaddentes eidem comiti Nicolao filio Cristiani, et per eum suis heredibus, heredumve suorum successoribus, et posteritatibus universis perpetuo et irrevocabiliter possidendam tenendam pacifice pariter et habendam, dedissent et tradidissent, ac dederunt et tradiderunt coram nobis, assummentes et obligantes se, et eorum successores, prefatum comitem Nicolaum filium Cristiani, et suos heredes ab omnibus temporis in processu impetere volentibus, semper et ubique propriis eorum laboribus, et expensis, et in pacifico dominio conservare, universas etiam literas inquisitionales, obligationales, et alias quascunque usque diem datarum presentium contra se se sub qualicunque forma verborum emanatas, cassas, et inanes relinquentes viribus caritioras, earumque exhibitionibus nocituras. — In quorum omnium premissorum testimonium presentes literas nostras patentes duximus concedendas. Datum in Sancto Emerico Octavo die predictorum Octavorum diei medii XL. anno Domini Millesimo tricentesimo septuagesimo secundo.

1372. mense Aprili. App. D. Tr. T. III.

Mandatulu lui Emericu voda, pentru regularea mediunilor între comunele Basn'a si Veltiu.

1372. Thordae feria 5. p. p. Dominicam misericordiae. Emerici Wayvodae Transilvani, et comitis de Zonuk mandatum ad Capitulum Ecclesiae Transilvaniae, ut metas hospitum regalium de Bozna et Wleuch (Völtz) reambulent.

Ex originali Archivi Mediensis eruit Eder Ms. T. III. p. 1203.

Edidit Fejér C. D. T. IX. vol. IV. p. 475.

1372. 15. July. App. D. Tr. T. III.

Donatiunea lui Vladu domnului Munteniei, Banu alu Severinului si Duce alu nouei colonii d'in pamentulu Fagarasiului (Fugaras), facuta lui Vladu, consanguenului seu, preste cinci comune d'in tier'a Fagarasiului, care pe atunci se intendea si preste riulu Oltu. (Vedi mai diosu la 1374.)

1372. Argios in die divisionis Apostolorum. Wladislai Woyvodae Transalpini, Bani de Zeurino, ac Ducis novae plantationis terrae Fugaras donationales pro Ladislao filio condam Janus Maister de Dobka nepote Mikedbani suo consanguineo, cujus merita enumerantur, ac pro ejus filio Nicolao ad utrumque sexum super foro dicto Schenkungen (fors Sárkány) in terra Fugaras ac villa Venecze, Koczolad (Kucsulata) ac Dobka (Dotka v. Dák) et Calidae aquae (Héviz.)

Edidit Fejér C. D. T. IX. vol. IV. p. 477.

Edidit Fridvalski „Reges Mariani“ §. 16. p. 80—84.

1372. 3. Sept. App. D. T. Tr. III.

Érasi privilegiu datu comerciantiloru dela Sibiu, cá se póta trece cu marfile loru pâna la Vien'a.*)

1372. Zalathna 3. die festi 6. Egidii Conf. — Ludovici Regis literae, ut Mercatores Cibinienses cum Mercibus suis Viennam solutis tricesimis, per Albam Regalem, aliasque Civitates libere ire valeant. —

Ex originali Archiv. Cibin. apud Eder Ms. T. I. p. 522.

Edidit Fejér C. D. T. IX. vol. IV. p. 323. —

1374. — Suppl. C. D. T. II. p. 161.

Vladu, Domnu alu Munteniei, Banu alu Severinului, Duce alu nouei colonii a tierei Fagarasiului, donedia bravului ostasiu, magistrului Ladislau (adeca pe slavonesce totu Vladu), filiu alu lui Ioanu Moisse dela Dobca, nepotu alu Banului Mincu, consanguenu alu lui Vladu voda, iubitu si credentiosu, reintorsu in libertatea sa dela regele Ludovicu, orasielulu numitu pe atunci Schenkungen (astadi Siarcaia si Sierpeni), nu departe de Oltu, impreuna cu villele (satele) Veneti'a, Cuculata, Apele-calde si Dobca (astadi rom. Dotca, ungar. Dák), éra acésta donatiune considerabile de cinci comune cu tóte apertinentiele loru, o face Vladu consanguenului seu Vladu mai virtosu d'in cauza, cá acesta in bellulu portatu asupra turciloru in confederatiune cu regele Ludovicu, s'a portatu cu eroismu extraordinariu.**)

Ladislau¹⁾ Vajvoda Transalpinus, Banus de Zerino, Dux novae plantationis Terrae Fugaras, notum facimus universis praesentibus, quam futuris, quod Magister Ladislau strenuus miles, filius quondam Janus Moyssen de Dobka nepos Mikudbani noster consanguineus dilectus et fidelis, cum esset liber factus ab Excellentissimo Principe Ludovico Illustri Rege Hungariae, adhuc nos semper eramus sub jugo, tum in gratia Regis praedicti exercitum valide contra Turcas infidelem, tum Imperatorem de Tyrna in Bulgaria proclamare fecimus, ipse Magister Ladislau de Dobka strenuus miles supradictus, noster caro et sanguis, et genitura, tunc cum exercitu nostro viriliter contra saevissimos et infideles Turcos tum Imperatorem de Tyrna, ipsosque invadendo perpetravit actus militares nobiles, tum honorificos exercendo, propter fidem Christianitatis, tum gratiam serenissimi Pps. Ludovici Regis Ungariae obtinentis, ita quod ipse Ladislau Magister de Dobka in invasione infideles supradictos causa omnipotentis Dei, gracia tum Regis praedicta, caput suum causa timoris declinando retrorsum nunquam movebatur et quam tantam fidem semper in ipso Ladislao percepinus, vidimus, et in-

*) Intrepdendere fórte cutediatoria in acele tempuri. Red.

***) Aestu documentu se póte pricepe bene in tóte partile si espressiunile sale, éra si numai dupace s'ar supune la una analise si çjifica exacta. Ceea ce aflam in Observationes criticae ale lui Eder pag. 54—56 neci decumu nu e de ajunsu. Red.

¹⁾ Quis sit hic Ladislau? Vide Eder in Felmer p. 54. 55. Vide Engel „Geschichte der Walachei“ p. 156. Produxit Fridvalski „Reges Mariani“ p. 80—84. Innuat Eder in Felmerum p. 54 ubi et fragmentum. Edidit et Katona T. X. p. 540.

venimus, ex parte Domni Nri. Regis, tum nostri dedimus, tum assignavimus sibi propter hujusmodi servitia fidelia nobis exhibita, tum propter consanguineitatis annexionem, qua ligati sumus, forum dictum Schenkhenge¹⁾ situm in Terra Fogaras prope Alt cum suis pertinentiis, item villam dictam Venecze, villam Koczolad, villam quae vocatur Callidae Aquae²⁾ villam Dobska³⁾ cum omnibus suis juribus et pertinentiis. —

1374. — Suppl. C. D. T. II. p. 167.

Testimoniu esitu dela calugarii d'in monasteri'a Clusiului, prin care se face cunoscutu, ca Petru filiu alu lui Ioanu d'in comun'a Veneti'a, a marturisitu inaintea calugariloru, ca cele trei pamenturi de aratu pe care le avuse elu pe territoriulu Apelorucalde in vecinatatea pescuinei, ce fusese a unei monasterie cadute in ruine, le a vendutu pe una semimarca de argintu traelui seu Ladislau (Vladu) dela Dobca (Dotca, Dáák *).

Conventus Monasterii B. Mariae Virginis de Clus Monstra. Omnibus Xti. fidelibus salutem. Ad universorum notitiam harum serie pervenire volumus, quod Petrus dictus Chewgh filius Joannis de Venche⁴⁾ coram nobis personaliter constitutus, vivae vocis oraculo confessus fuerit eo modo, quod terram suam trium aratorum mensurae Regalis in territorio de Calidis Aquis⁵⁾ partium istarum Transylvanarum habitam, et in contiguitate piscinae desolati conventus olim Ss. Trinitatis de dictis Calidis-aquis existentem pro media marcha argenti puri ponderis Budensis tradiderit fratri suo couterino Ladislao de Dobska in filios filiorum perpetuo possidendam, tenendam et habendam. Harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante. Datum feria quinta proxima ante festum exaltationis S. Crucis anno Domini 1374.

1375. App. D. Tr. T. III.

Testimoniu esitu dela Ladislau (Vladu) vicevaivodu alu Transilvaniei, pe care'lu da lui Ottho abatelui (archimandritului) dela monasteri'a Clusiului in caus'a, in care protestase acesta, ca iobagii magistrului Ioanu, filiu alu lui Toma d'in comunitatea Bocanu de nationalitate Magiari si Valachi, d'in porunc'a provisorului (epistatului = villicus) boierescu, au datu navala preste mosii'a monastiresca Egeres, o au devastatu cu totul, dandu'i apoi si focu.**)

¹⁾ Sárkány.

²⁾ Héviz hodie in Com. Albae sup.
³⁾ Dák " " " " " } tunc vero ambae hae
 } posses. pertinebant ad
 } Terram Fogaras, seu
 } Terram Blachorum. —

*) Se pare ca acestu documentu vene in ceva legatura cu precedentele emanatu dela Vladu-voda. Criticii voru vedea.

Red.

⁴⁾ Venitze Distr. Fogaras.

⁵⁾ Heviz Hogiz — (odiniu'a Romanesce) „Apele Calde“
 B) Ex Ms. Josephi Benkő.

**) Acestu testimoniu pre langa ce arata unu nou casu de hostilitate intre boieri si calugari, intre seculari si clerici, mai este forte interessantu inca si d'in altu punctu de vedere, ca ci adeca elu (in legamente cu multe alte de acelasi coprinsu) arata curatu, ca nu numai poporul tieranu romanescu (Olachi), ci si poporul magiaru (ungurescu) au cadutu forte de tempuru sub

Nos Ladislaus vice Wayvoda Transilvanus memorie commendamus, quod religiosus vir Dominus Ottho Abbas de Kolusmonstra, ad nostram veniendo presentiam, sua, ac totius conventus ecclesie sue predictae per modum protestationis, nobis et Regni nobilibus nobiscum adherentibus, significare curavit, quod Jobbaciones magistri Johannis filii Thome comunitatis de Bokan hungari videlicet et olachy ad possessiones ejusdem magistri Johannis Nagytalw, et Karazna pertinentes, et inductione et svasione officialis villici, ac seniorum de eadem Karazna hys diebus proxime elapsis pluribus vicibus ad possessionem dicte sue ecclesie Egeres vocatam veniendo, quam plurima pecora, et alia bona jobbacionum suorum de eadem, rapinis manifestis, et furtivis auferendo asportassent, et plures jobbaciones suos de eadem videlicet verberando, et spoliando, novissime vero magnam particulam ejusdem possessionis igne concremassent, tandem decem curias simul cum omnibus domibus, et edificiis suis in eisdem habitis, in cineres et favillam reducendo, per que quidem facta, dicta possessio sua Egeres foret pro majori parte desolata, super quo literas nostras protestatorias ne taciturnitas silentii temporibus successivis sibi prejudicium causet, in hac parte per nos sibi dari postulavit, quas nos eidem concessimus communi justitia svadente. Datum Thorde in Dominica Invocavit anno Domini Millesimo tercentesimo septuagesimo quinto.

Originale papiro patenter confectum, et sigillo appresso communitum exstat in arch. Kolosmonstor: inter Inregistrata.

(Va urma.)

Nr. 76—1872.

Procesu verbale

Iuatu in siedinti'a ordinaria a comit. asociat. trans., tiente in 5. Martiu c. n. 1872 sub presidiulu dlui vicepres. Iac. Bolog'a, fiendu de facia domnii membrii P. Dunc'a, I. Hannia, C. Stezariu, Vis. Romanu si I. V. Rusu.

§ 29. Dn. cassariu presentéza conspectulu despre perceptele si erogatele asoc. dela siedinti'a lunaria trecuta (6. Fauru a. c.) pana la siedinti'a presente. D'in acestu conspectu se vede, cumu-ca in decursulu restempului numitu, s'au incassatu la fondulu asoc. 443 fr. 7 cr., si s'au erogatu, mai alesu ca stipendia 359 fr. 83 cr. v. a. (Nr. prot. ag. 74, 1872.)

Spre scientia.

jugulu iobagescu, carele in acelea tempuri era unu jugu comnu pentru tote poporale europene, adeca totu antic'a sclavia paganésca, spoita cu ceva colore de christianismu. Comuniunea de nationalitate, limba, confessiune, n'a scutitu neci pe magiari de sclavia, si differenti'a este numai, ca sub influenti'a altoru factori pentru romani infami'a sclaviei a fostu legata de nationalitatea si de confessiunea loru. Cu alte cuvente, poporului magiaru i s'a disu: Ve robimu, pentrucá asia ne place, éra romaniloru li s'a disu camu dela Bela IV. incóce: Ve robimu, pentrucá suntetu valachi si ve tienti de legea resariténa. Red.

§ 30. Totu dn. cassariu mai presentéza conspectulu despre starea fondului academiei, d'in carele se vede, cumu-cà numitulu fondu are de presente in proprietatea sa, sum'a de 4793 fr. 71 cr. (Nr. prot. ag. 75, 1872.)

Spre scientia.

§ 31. In nessesu cu conspectulu dlui cassariu de sub §-lu precedente 29 se referéza in specialu despre banii incursi la fondulu asoc. dela siedinti'a trecuta cá tacse de membrii ordinari, cá colecte si cá prenumeratiuni la Transilvani'a si anume:

a) cá tacse de membrii ordinari au incursu 30 fr. v. a. (Nrii prot. ag. 60, 65, 69, 71 si 72, 1872.)

b) cá prenumeratiuni la Transilvani'a pre 1872 au incursu 94 fr., 1 galbenu si 10 franci. (Nrii prot. ag. 50, 56, 57, 58, 59, 60, 64, 65, 66, 68, 69, 71 si 73, 1872); si in urma:

c) cá colecta dela poporul d'in comun'a Feiurdu 17 fr. 90 cr.

Spre scientia.

§ 32. In nessesu cu raportulu cassei despre starea fondului academiei de sub § 30 se referéza despre contribuirile incurse dela siedinti'a trecuta pâna la siedinti'a presente, in favórea fondului academiei, si anume:

a) prin dn. parochu si protopopu in Clusiu, Gavv. Popu s'au tramesu 31 fr. bani gat'a, d'in care 28 fr. cá venitul unei representatiuni teatrale, date de junimea studiósá romana d'in Clusiu, in favorulu fondului academiei; totu prin numitulu domnu protopopu, s'au mai tramesu un'a obligatiune privata, prin carea dn. parochu d'in Feiurdu, Demetriu Cosm'a se deoblega in restempu de 10 ani, incependu dela $1\frac{1}{3}$ Maiu 1872 a solvi in rate anuali la fondulu academiei 50 fr. v. a. (Nr. prot. ag. 53, 1872.)

b) prin dn. v. colonelu dela baile d'in Mehadi'a, Marcus Rottar s'au tramesu cá contribuiuri 26 fr. si 1 Napoleond'or. (Nr. prot. ag. 55, 1872.)

c) prin dn. advocatu si directoriu desp. cerc. alu asoc. d'in Deesiu, Gavv. Manu s'au tramesu pentru academia contribuiuri 11 fr. (Nr. prot. ag. 58, 1872.)

d) prin dn. protonotariu la tribunalulu reg. in Zelu, Andreiu Cosm'a s'au tramesu 66 fr., d'in care 50 fr. adunati prin zelulu dlui proprietariu Ioanu Popu dela comun'a Domnu cá contribuire dela fia-care sufletu câte 1 cr. dela 1000 suflete 10 fr. pre anu, prin urmare pre 5 ani (1870—1875) s'au tramesu sum'a amentita de 50 fr. (Nr. prot. ag. 60, 1872.)

e) prin dn. protopopu in Clusiu, Gavv. Manu s'au tramesu 24 fr. (Nr. prot. ag. 72, 1872.)

Se iea spre scientia, si totu-odata se decide a li se esprime recunosciantia domniloru amentiti sub lit. b si d, prin a caroru staruentia si zelulu mai alesu, s'au colectatu respectivele contribuiuri.

§ 33. Dn. cassariu presentéza documentulu despre cumperarea de obligatiuni urbariali transilvane pre sém'a fondului asoc. in valóre de 1300 fr., pentru care s'au solvitu in v. a. sum'a de 1022 fr. 45 cr. (Nr. prot. ag. 62, 1872.)

Spre scientia.

§ 34. Se presentéza unu altu documentu despre schimbarea $1\frac{1}{2}$ Napoleond'or cu Bancnote in v. a. in suma 13 fr. 57 cr. (Nr. prot. ag. 63, 1872.)

Spre scientia.

§ 35. Directiunea gimnasiale d'in Naseudu aterne testimoniulu scol. pre sem. I. an. scol. 187 $\frac{1}{2}$ pentru tenerulu stipendiatu alu asoc. Auxentie Muresianu, studente in VIII. clase, d'in carele se vede, cumu-cà numitulu teneru a raportatu calcululu generale de prim'a cu eminentia Nrul loc. III.

Spre scientia.

§ 36. Se mai presentéza testimoniale scol. pre sem. I. an. scol. 187 $\frac{1}{2}$ dela urmatorii stipendiati:

a) dela Ioanu Turcu, studente in VIII. clase la gimnasiulu romanu d'in Brasiovu cu calcululu gen. de prim'a cu eminentia Nr. loc. 4.

b) dela Nicolae Neamtiu, studente in VI. clase la gimnasiulu de statu in Sibiiu cu calcululu gen. de eminentia Nr. loc. I.

c) dela Ioanu Gog'a, stud. in III. clase la scól'a reale d'in Brasiovu cu calcululu gen. emin. Nr. loc. 1.

d) dela Nic. Trandaburu, stud. in III. clase la scól'a reale d'in Brasiovu cu calcululu gen. emin. Nr. loc. 1.

e) dela Dem. Munteanu, stud. in III. clase la scól'a reale d'in Sibiiu, cu calcululu gen. de prim'a, in fine:

f) dela Radu Ballasiu, stud. in III. clase la scól'a comerciala romana d'in Brasiovu, cu calcululu gen. de prim'a cu eminentia Nr. loc. 3.

Se iea spre scientia.

§ 37. Dn. primariu opidanu in Hatiegu, Petru Petroviciu prin scrisóri'a sa de pres. 25. Fauru a. c. aduce la cunosciantia, cumu-cà voiesce a face pasii de lipsa pentru infientiarea si constituirea despartimentulu cerc. alu asoc. in Hatiegu, si totu-odata cere a i-se tramete spre acelu scopu câteva esemplaria d'in regulamentulu si statutele asoc. (Nr. prot. ag. 67, 1872.)

Incunosciantia numitulu domnu se iea cu placere spre scientia si totu-odata se decide a i-se tramete recerutele esemplaria d'in statute si regulamentulu asoc.

§ 38. Se perlege scrisóri'a Escel. sale domnului presiedinte alu asoc. trans. Lad. Bas. Popu d'in $27\frac{1}{15}$ Febr. a. c., prin carea la rogarea acestui comitetu d'in 6. Fauru a. c. Nr. 49 isi descopere opiniunea sa, relativa la formatulu, adjustarea si coprensulu noveloru diplome, ce suntu a se tipari, si totu-odata alatura unu computu preliminaru dela un'a d'intre cele mai solide litografii in Pest'a despre spesele tiparirii, care pentru 2000 esemplaria ar costá cu totul 160 fr. v. a. (Nr. prot. ag. 70, 1872.)

Conclusu. Opiniunea Escel. sale domnului presiedinte aflanduse corespondietória in tóta privinti'a, se adopta cu unanimitate d'in partea acestui comitetu, si totu-odata se decide, cá pre langa descoperirea multiamirei, se se roge a ingrigi si mai departe pentru punerea in lucrare a afacerii relative la tiparirea cestiu-natelor diplome.

§ 39. Secret. II. presentéza opulu intitulatu: „Instructiune pentru invetiatorii dela scólele centrale ale reuniunei granitieresce d'in fostulu regimentu romanu I. etc.“ compusa de Bas. Petri, si daruitu de auctoriulu in favórea bibliotecei asoc.

Domnului daruitoriu i-se asprime recunoscientia protocolaria, ér opulu amentitu se preda dlui bibliotecariu spre a se petrece in registrulu cartiloru asoc.

Verificarea acestui procesu verbale se concrede domniloru membrii P. Dunc'a, D. Macelariu si I. Hannia. Sibiiu, datulu cá mai susu.

Iacobu Bologna,
vicepres.

I. V. Rusu,
secret. II.

S'a cetitu si verificatu Sibiiu in 6. Martiu 1872.
P. Dunc'a mp. E. Macelariu mp. I. Hannia mp.

La fondulu academiei romane de drepturi au incursu cá contribuiuri:

D'in partea dn. Gavriila Popu, protopopulu Clusiuului s'au tramesu cá contribuiuri pentru fondulu academiei de drepturi, sum'a de 24 fr. v. a., si anume:

a) dela dnii Iosifu Popu, jude singularitu 20 fr. b) parochulu Dresei, Ioane Romanu 1 fr. c) paroch. Clusiu-Monostoru, Nicolau Popu 2 fr. d) parochu Suciagului, Georgie Popu 1 fr. Sibiiu in 6. Martiu 1872.

Dela secret. asoc. trans.

Publicarea baniloru incursi

la fondulu asoc. cá tacse de membrii ord. dela siedinti'a lunaria a comit. asoc. d'in 6. Fauru a. c. pâna la sied. lun. a aceluia d'in 5. Martiu a. c.

1. Prin dn. protonotariu la tribun. reg. in Zelau, Andreiu Cosm'a s'au tramesu la fondulu asoc. si anume:

a) dela dn. proprietariu in Dominu, Ioanu Popu cá tacsa de m. ord. pre 187⁰/₁ 5 fr.

b) dela dn. protonotariu la tribun. reg. in Zelau, Andreiu Cosm'a tacsa de m. ord. pre 187⁰/₁ 5 fr.

2. Prin dn. secretariu presid. in Sighisiór'a, Ioane Siandru s'au tramesu pentru dn. presiedinte la trib. reg. in Sighisiór'a, Nicolau Sustai cá tacsa de m. ord. pre 187¹/₂ 5 fr.

3. Dela dn. parochu in Homorodulu de midiulocu, Georgiu Marchisiu tacsa de m. ord. pre 18⁶⁹/₇₀ 5 fr.

4. Dela dn. cancelistu la tribun. reg. in Sibiiu, Demetriu Munteanu tacsa de m. ord. nou pre 187¹/₂ 5 fr.

5. Prin dn. protopopu in Clusiu, Gavriila Popu s'au tramesu pentru asoc. 22 fr. 90 cr. si anume:

a) dela parochulu d'in Feiurdu cá colecta adunata prin staruenti'a respect. par. Dem. Cosm'a 17 fr. 90 cr.

b) cá tacsa de m. ord. pre 18⁶⁹/₇₀ dela dn. parochu in Feiurdu Dem. Cosm'a 5 fr.

Sibiiu, 5. Martiu 1872.

Dela secret. asoc. trans.

Bibliografia.

Intrebati fiindu despre productele literarie si politice ale domnului C. D. Aricescu, actualele directoriu alu arhiveloru statului Romaniei, facemu cunoscute cu tóta placerea nu numai scriptele acelea ale dsale, pe

care le cunóscemu si noi, ci enumeramu d'in catalóge inca si pe acelea, pe care noi nu le avemu.

Lira. Bucuresci 1858, pag. 64. Collectiune de poesii, d'intre care unele s'au reprodusu si prin foi publice. Pretiu 1¹/₂ duoedieceriu.

Processulu si essilulu meu la Snagovu (monasteria). Bucuresci 1859. 8° micu, pag. 104. Pretiulu 3 lei si 15 parale.

Trómbiti'a unirei si serbatoarea nationala (9. Oct. 1857 si 24. Ianuariu 1859). Scene politice in versuri. Bucuresci 1860. 8°, pag. 31.

Despotismulu si constitutiunea. Estractu d'in mai multe opere politice. Bucuresci 1861. 8°, pag. 45. Pretiulu 1 duoedieceriu.

Misteriele casatoriei. Partea I. Barbatulu predestinatu. Bucuresci 1862. Partea II. Barbatulu diplomatu. 1863. 8°. Amenduoe 4 lei si 20 duoedieceri.

Politic'a d-lui Ioanu Ghica, ex-beiu de Samos. Bucuresci 1870. 8°, pag. 162. (Critica severa.)

Una preambulare pe munti, séu Lumea reala si lumea ideala. Bucuresci 1872. 8°, pag. 132. Pretiulu 1 leu nou.

Sor'a Agapi'a séu Calugari'a si Casatori'a. Bucuresci 1871. 8°, pag. 167. Pretiulu 2 lei n. (La lectur'a acestei carti ii venu omului amente cunoscutele Epistolae obscurorum virorum d'in sec. alu 16-lea. De altu-mentrea noi amu mai vorbitu despre a-césta carte cu alta ocaziune.)

In anulu acesta dn. C. D. Aricescu mai pune sub tipariu:

Istori'a revolutiunei romane dela 1821, compusa dupa ce 'si castigà una collectiune considerabile de documente, parte mare in manuscripte, altele si tiparite, in care se afla pastrate datele istorice necesarie pentru a reversa lumina de ajunsu preste acea epoca, pentru totu-deauna memorabile, in care se póte dice cá Romani'a reinviià mai cá d'in morti.

Are dn. Aricescu inca si alte mai multe scrieri date la lumina, pe care noi nu le cunóscemu, decátu numai in càtu le vedemu publicate prin catalóge si pe invelitóriele altoru carti de ale dsale. Preste totu, dn. Aricescu este unulu d'in scriptorii cei mai fecundi ai Munteniei, éra scriptele densulu respira preste totu unu patriotismu inflacaratu, pentru care, pre càtu ne aducemu si noi amente, avuse a suferi de repetite-ori persecutiuni aprige.

D'intre scriptele pe care noi nu i-le cunóscemu, mai insemnamu acestea:

Istori'a Campulungului, 2 vol. 15 lei 30 p.

Câteva óre de colegiu. 4 lei 20 p.

Florica (poema erotica). 6 lei 30 p.

Arfa romana cu esplicati'a ei. 2 l. 10 p.

Sioimulu Carpatiloru. 2 l. 10 p.

Calatoria impregiurulu camerei mele.

2 l. 10 p.

Octaviu. 4 l. 20 p.

D'inoce de Carpati ne venira mai de curendu: Instructiune pentru invetiatorii dela scólele centrale ale reuniunii granitieresci d'in fostulu regimentu romanu I., privitoria la tractarea cartiloru scolastece. Compusa la insarcinarea comitetului administratoriu de fondulu scolastecu alu fostiloru granitieri d'in regimentulu romanu I. de Bas. Petri, profesoriu preparandialu. Motto: Poterea invetiatorinului jace in metodulu seu." Sibiu, 1872.

Éra dn. Petri ne scrie:

Domnule redactoriu!

Am onóre a-ti presentá unu esemplariu d'in instructiunea, carea la insarcinarea comitetului administratoriu de fondulu scolastecu alu fostiloru granitieri d'in regimentulu romanu I. am scris-o pentru invetiatorii nostri de atari indreptaria metodice, am compusu instructiunea astfeliu, in càtu se o póta folosi fia-care invetiatoriu poporalu romanu, si am cutezatu a o tipari pe spesele mele in 1000 de esemplaria.

Te rogu deci, domnule redactoriu, cá aflandu-o de buna, se binevoiesci a o recomandá in stimabilulu dtale diariu atentiunei toturoru invetiatoriloru nostri poporali. Instructiunea e de 6½ cóle tiparite micu si desu. Unu esemplariu consta 50 cr., tramesu cu post'a 57 cr. v. a. Dela 10 esemplaria se dà unulu rabatu. Se afla de vendiare la auctoriu in Sibiu, Raispergasse 330, si se póte trage de adreptulu, séu prin librariile cunoscute.

Primesce asiguratiunea destinsei mele stime.

Petri.

Cursu de practic'a gradinaritului si de economi'a casei. Compusu de Georgiu Vintila, absolutu de economi'a rurala si profesoriu suplentu la scólele reale si comerciale romane in Brasiovu. Editur'a auctorelui. Brasiovu, 1872. 8º, pag. 142. Pretiulu 80 cr. v. a.

Dn. Vintila dice in precuventarea sa:

„Observandu si vedindu cu durere, càtu de puçinu se ocupa tieranii nostrii agricultori de afacerile gradinaritului, si càtu de mare paguba li provine in economi'a casnica d'in neglegerea acestui ramu atatu de rentabilu, de si se ceru mari sacrificii, totusi d'in birea càtra poporul nostru si dorulu de alu vedé iucatu mai curundu intr'o stare mai favorabila, m'am resolvatu a-lu intempiná cu acestu opusioru, care se-i servésca de unu manualu de orientare si de directiva pentru cultur'a acestui ramu d'in economi'a rurala. La acést'a me indemnà inca si trist'a impregiurare, ca am vediutu pre multe si multi, cari ar avé si au ocasiune a-si cultivá insisi legum'a si pómele de lipsa, i-am vediutu cumparandu-le d'in téggu dela altii si cu pretiu adese nu prea eftinu. Tieranele dela sate adese mergu la orasiu pentru a-si procurá vérdia, crastaveti, morcovi, cépa, petrêngei, póme si alte legume necesarie, platindule piperatu; éra a-

casa impregiurulu ogradei loru lasa de crescu tufe, urdici, masalaritia si alte buruiene urfciose, in locuri, unde ar poté ridicá gradine fórte frumóse si folositorie, unde ar poté cultivá totu felulu de legume si póme rentabile, remane loculu desiertu, culciusiu si cuibu pentru animalele stricatióse.

N'avemu noi óre se platimu destule, nu e tieranulu satulu pàna in gítu de càte si mai càte dari de bani, nu se inmultiescu esecutiile pe di ce merge, nu trebuesce se folosimu dar totu peteculu de pamentu, cá se scótemu d'in elu venitu? Se nu damu bani si pe de acele lucruri, cari le-am poté producena insine, cu chieltuielei càtu mai scadiute, in ogradele parasite, cari lucrate bine ne-arú aduce si venitu, pe langa ce ne arú scuti de a contribuí strainului si pentru legume si póme.

Pàna candu óre se lucramu totu asia, pàna candu se totu procedemu pre calea, ce duce la ruinare? Se nu scapamu d'in vedere, fratiloru, ca lipsele si recerintiele pàna mai eri-alalta-eri nu erau asia mari, cá in tempulu de fatia. Noi trebuie se ne apucamú a lucrá altumentrelea, mai intieptiesce, mai rationalu, crutiandu unde numai se póte datulu de parale, si mai alesu pentru nesce lucruri, ce ni le-amu poté procurá si produce noi insine si mai cu eftinatate.

In apropierea orasieloru gradinari'a se platesce fórte bine. Ací se da ocasiune a vinde productele cu pretiuri adese fórte insemnate, asia, cà unu jureru póte se aduca pe anu si 600 fr. venitu curatu. Numai de pe unu jureru poti scóte, càtu se-ti cumperi vreo 2—3 vaci frumóse, se-ti platesci darea si totu 'ti mai remanu inca si bani disponibili. Pe viitoriu cei d'in apropierea drumului de feru voru avé ocasiune a transportá productele loru si in locuri mai departate, unde se platescu mai bine, cumu procedu si cei de langa rîurile navigabili, prin tierile cele mai culte.

Locuindu departe de orasiu, adese nu ti-se dà a merge la téggu, spre a-ti procurá cele necesarie, si atunci ce faci? Nu esti silitu se mai si rabdi, séu mergundu la téggu mai de tempuriu, se cumperi cantitati mai mari, cá se te ajungi pe mai multu tempu? Prin urmare nu le ai totu-deauna próspete, candu cere trebuinti'a casei, ba multe se si strica, inca si d'in caus'a, ca noi nu scimu se grijimu si se pastramu cumu se cade aceea ce avemu. Afara de acést'a, chieltuielei nu se facu si cu mersulu si venitul? càtu tempu nu se perde cu aceste mergeri, care s'ar poté intrebuintiá spre lucruri folositorie si rentabile!

Si apoi se scie, ca candu esci flamandu, séu ai traitu reu, nu pré poti, séu nu pré ai placere la lucru, cumu ar trebui si cumu se cere mai alesu vér'a la lucrulu celu greu alu campului. Éra d'in contra, traindu mai bine lucrú mai cu placere si mai cu sporiu. Si intr'adeveru ca s'ar poté se traimu mai bine, mai usioru, numai se incepemu odata a lucrá mai intieptiesce, mai cu de-adinsulu, producundu mai multu

si devenindu astufeliu in pusetiune a acóperí mai cu usiurintia lipsele si neajunsurile nóstre.

Déca lucramu mai rationalu, producemu mai multu, nu intielegu massa multa, ci frupté de acele, dela cari poti asteptá venitul celu mai mare.

Se aruncamu o cautatura impregiurulu nostru, se ne uitamu ce facu altii mai cu minte si mai economi. Nu traiescu ei óre cu multu mai bine cá bietulu romanu? Si cu tóte aceste vedemu, ca ei suntu mai avuti, casele si satele loru suntu multu mai frumóse, mai curate si mai sanetóse, pentru ca ei pe langa cultur'a mai rationale a campului, mai facu bani si de prin gradini pe legumi, póme s. a., sco-tiendu-i d'in pung'a celoru cari nu se ocupa cu ase-mene productiune.

Strainii se misca acumu cu incordare in tóte partile cá furnicile, au deschisu dejá scóle de economi'a rurala, ce suntu neaperatu de lipsa, cá panea de tóte dilele, pentru unu poporu agricolu, éra noi nu facemu nimica, cá candu nu ne-ar duré neci capulu de viitoriulu si inaintarea nóstra materiala si spirituala. Déca vomu procede totu astufeliu, atunci usioru potemu se ajungemu la ruinarea totala, cà-ci altii mai sprinteni, mai iscusiti ni voru sapá mereu terenulu de subsistentia de sub picióre, facundune se cademu prad'a neactivitatii si neinteresarei nóstre.

La lucru dar, fratiloru, se punemu umeru la umeru, cu totii, lucrandu fia-care in sfer'a sa, cá se ne ridicamu poporulu d'in fatal'a nepasare si stagnare, din statulu lui stationariu facundulu setosu de progresu in afacerile sale economice.

Si fiendu-ca aici e vorb'a de gradinaria si de economi'a casnica, voiu cu acésta ocaziune a face cunoscute principiile gradinariei, unde trebuescu radicate si cumu trebuescu cultivate gradinile, cá se scótemu celu mai mare si posibilu folosu d'in legumele si pómele produse. Dupa aceea voiu aratá, cá cumu are se procéda o femea harnica, déca voiesce, cá cas'a sa se fia bine chivernisita si indestulata.

Nu numai atáta, dar am puté impreună folosulu cu frumosulu, semenandu in gradinele nóstre afara de legume si póme, si flori frumóse si mirositóre. Ce placere sufletésca ar semtí economulu odihninduse vér'a in dí de rapausu la umbr'a pomiloru frumosi, incunjuratu de balsamulu si parfumarile vivificátóre ale candideloru floricele. Ce placere sufletésca ar semtí maic'a iubitóre mergundu cu baietieiii sei de mana pintre flori, legume si pome, esplicandule folosulu si intrebuintierea loru si dandule se guste d'in unele si altele, ce scie ca le mai place. De tóte aceste fericiri si placeri s'ar puté bucurá maic'a intr'adeveru, déca ar' voi numai se si-le procure, si credu ca o femeia harnica nu va lasá neintrebuintiatu neci unu midiu locu atarnatoriu de dens'a si care are se contribue la prosperarea casei sale. Apoi afacerile de cari ne e vorb'a, chiar cadu in sfer'a femeii,

mai alesu catu privésce trebuint'a si economia casnica, cà-ci numai ea póte se scia si se cunósca mai bine, cate trebue in casa, ea are se oranduiésca tóte la loculu si lucrulu loru, se ocupe servitórele catu se póte mai cu folosu. Barbatulu vediendu acésta aplecare in iubit'a s'a socia, o aplecare, ce negresitu contribue la inaintarea starei loru materiale, se va aflá, fora indoiala, dispusu a o dispensá de lucrarile cele mai grele, cum e ingraditulu, sapatulu, gunoitulu, curatitulu pomiloru etc., oferindu'i apoi gradin'a in neatêrnat'a dispositiune.

Implinindu-si femeia acésta chiamare a s'a cu cea mai mare scumpetate si ingrijire, si fiindu in stare se puna pe mésa totu-deuna nisce bucate gustóse si hranitóre, intielegu pe langa chieltuielei catu se póte maimici, ea póte serví de modelu alu casniciei, respandindu in jurulu seu fericire, multiamire si indestulare.

La compunerea acestui opusioru m'amu servitu fórté multu si de unii autori straini, Kirchhof, Lucas, Köhler, Kübler, Meltz. Scopulu meu la acésta intreprindere nu a fostu si neci ca a potutu se fia, a produce ceva escelinte, cà-ci acestu lucru e, mai am puté dice, imposibilu in imprejurarile mele si respective in imprejurarile nóstre.

Si déca tótusi m'amu incumetatu a esí la lumina cu acésta brosiura, apoi tient'a mea a fostu a conttibuf si eu catu-si de putienu, si dupa catu me érta puterile, la prosperarea economiei nóstre nationale, dandu-o in manile economiloru nostrii, cá se se póta ajutá, pana va esí alt'a mai buna.

In urma credu a-mi impliní o frumósa detorintia esprimandu-mi aici cea mai caldurósa multiamita si recunoscintia catra PP. OO. Iacobu Muresianu directoriu gimnasiale si redactore alu Gazetei Transilvaniei, pentru incuragiarea si ajutoriulu amicabilu, ce mi le-a oferitu in acésta anevoiósá intreprindere.

A esitu de sub pressa:

Vocabulariu completu

pentru opurile lui Caiu Iuliu Cesare si ale continuatoriloru lui.

Prelucratu dupa vocabulariulu lui G. Chr. Crusius si inavutítu de Dr. Vasilie Glodariu, professoru de limb'a elina si germana la gimnasiulu plenariu rumanescu din Brasiovu. 1871. Römer & Kamner, tipografi, editori si provedietori. 8° mare, litere garmondu, circa 23 1/2 cóle, cu una prefatiune de 29 pagine, despre care nu ne induoimu cà va trage de aprópe luarea-mente a filologiloru nostrii, pentrucà in partea cea mai mare a sa se ocupa de cestiuni filologice. Vocabulariulu in sinesi va fi de mare folosu tenerimei ce are de lucru cu resp. auctori latinesci.

Pretiulu unui esemplariu 1 flor. 80 cr. val. a., séu in lei noi 4 si 20 bani. Se póte trage dela editorii Römer & Kamner.